Afsnit V. Halvøerne mellem Balsfjord, Tromsøsund, Grøtsund og Lyngenfjord samt Balsfjordeidet.

1. Halvøen vestenfor Ulfsfjord (Stuoranjargga) deles i to Afsnit ved det tversover samme fra Ulfsfjord til Ramfjord førende Bredvikeid. Dette Eid, der er et Par Mil langt og temmelig lavt (omtrent 300 Fod), har en flad Bund, der i sin hele Længde er bevoxet med Græs og Birkeskov. Det er for en større Del bebygget og opdyrket, men i den østlige Del noget myrlændt.

Halvøens søndre Del er opfyldt af høie Fjelde, der navnlig i Vest og Syd bestaa af golde og vilde Tinder, adskilte ved dybe og trange Skar. Fjeldsiderne ere her bedækkede med Ur, hvoraf betydelige Masser ere styrtede ned i Dalene, saa at Græsvegetationen i Almindelighed er tarvelig.

Af disse Fjelde mærkes Svartnæstind og Ørnæstind ved Balsfjorden samt Bjørnskartind med den 4472′ høie, spidse Top Hamperokken mellem Sørfjorden og Ramfjorden. Den østre og nordre Del af dette Terræn bestaar vistnok ogsaa hovedsagelig af høie Fjelde; men af de dybe Dalfører, der her skjære sig ind mellem dem, ere flere rigt bevoxede med Græs og Skov. Saaledes findes lidt Skov paa Skognæsfjeld (3000′) og Sommerbugtfjeld (henimod 4000′), der begge styrte sig steilt ned i Sørfjorden, men længere inde have svagere Skraaninger.

Nordenfor sidstnævnte Fjeld ligger Sjursnæsfjeld, vildt, steilt og kun i sin nederste Del tyndt skovbevoxet. Det bestaar af to Dele, forenede ved en smal Ryg, hvoraf den østlige gaar op til 4000′, medens den vestlige Del ikke overstiger 3000′. Mod Nord er en stor Botten med Isbræ, hvis Fod antagelig ligger paa 1500 à 2000′.

Skognæsdalen og Sommerbugtdalen ere temmelig trange, korte og bratte Dale, tildels bevoxede med

Birkeskov og Græs. Ved Elvens Udløb findes et lavere Terræn af ikke ringe Udstrækning, optaget af flere Gaarde.

Nakfjeld (omtrent 4000′) er en mægtig, snedækket Ryg, der i over en Mils Længde strækker sig langs den nordre Del af Sørfjorden og steilt styrter sig i denne; kun paa faa Punkter levnes lidt Plads for Bebygning. Kun sydover, mod Lavangsdalen, ere Skraaningerne svagere. I sin nedre Del er Fjeldet, hvor Steilheden tillader det, bevoxet med Birkeskov.

Lavangsdalen er lav, bevoxet med Græs og Skov.

Nakdalen, vestfor Nakfjeld, er temmelig bred og myrlændt; udenfor Myrene er den skovbevoxet.

Det her beskrevne Fjeldstrøg (søndre Stuoranjarggaparti) er af Agronomen delt i to Partier, nemlig „Lavavuovdepartiet“ mellem Ramfjord, Balsfjord, Laxvandsbugt og Høifjeldsrækken fra Favresvarre til Ørnæstind, og „Vovlevarrepartiet“ mellem nævnte Høifjeldsrække, Laxvandseidet, Ulfsfjord og Bredvikeidet. Beiterne i disse Strøg dannes af: 1. Lavangseidet, 2. Nieiddavagge (Andersdalen), en lang, vakker Dal med flere græsbevoxede Sidedale og Axler, 3. Čuoikkavagge, 4. Lauovagge, der forresten benyttes af de Fastboende, 5. Namavagge (Bjørnskaret), 6. Nakkavuobme, 7. Vovlevagge, 8. Skagjavagge og 9. Divrrevagge.

Nordenfor Bredvikeidet blive Fjeldene lavere, fra alle Sider let tilgjængelige, i Regelen bevoxede med Græs og indtil 1000 à 1200′ ogsaa med Skov.

Stortua, Arvknausen (begge omtrent 3500′) samt Bratfjeld (3000′) adskilles ved den dybe, lave og rigt græsbevoxede Olderviksdal fra Skotsetfjeld, en 2000′ høi, græsbevoxet Aas, samt Ulfstinderne (3000′ h.), der ere temmelig vilde, men dog for største Delen græsbevoxede helt op.

Dyrkbart Terræn findes i dette Strøg kun ved Oldervikelvens Udløb. De øvrige Gaardes Eiere ernære sig kun i meget liden Udstrækning ved Gaardsbrug. I den vestre

Del af dette Strøg hæver Tromsdalstinden sig til 3948 Fod ved Enden af den omtrent 1 Mil lange, græs- og skovbevoxede Tromsdal.

Renbeiterne i dette Parti dannes af: 1. Tromsdalen med det mellem den og Balsfjorden liggende Plateau Lokta, 2. Tønsvikdalen (Gratevuobme), 3. Guovdavagge (Skiddendalen) og 4. Olderviksdalen (Lepasvuobme).

2. Halvøen mellem Ulfsfjorden, Laxvandseidet og Balsfjorden i Vest samt Lyngenfjord med Storfjord i Øst og Balsfjordeidet i Syd deles ligeledes ved Eid i flere større Afsnit, nemlig:

a. Halvøen nordenfor Lyngseidet (Iddonjargga). Denne er et fuldstændigt Alpelandskab med vilde og høist maleriske Former; derimod er Vegetationen paa Grund af Fjeldenes Steilhed og de stadige Skred temmelig ringe og ialfald indskrænket til Fjeldskarene og de lavere Strøg af Skraaningerne. Skov gaar op til 1000 à 1200′.

Fjeldskarene ere:

Fastdalen og Tyttebærdalen, hvis høieste Punkt ligger noget over Skovgrændsen, og som fører fra Lyngenfjorden nordenom Kjostinderne over til Kjosen. Imod Kjosen er den tildels bevoxet med Birk; men forøvrigt er den skovbar. Derimod har den tildels gode Renbeiter.

Fra dette Skar fører Kopangsdalen og dens Fortsættelse Varjelvagge over til den sydlige Del af Jægervandet. Ogsaa disse Dale ere græsklædte og mod Udmundingen i Jægervandet bevoxede med Birk.

Strupskaret, der fra Bunden af Sørlenangen fører over til Strupen ved Lyngenfjord, er i sin vestlige Del benyttet til Renbeite, men mod Lyngenfjord opfyldt af en mægtig Isbræ, der først ophører et Par hundrede Fod fra Fjorden og stadig sender Isblokke lige ned til Kysten.

Rendalen er det laveste af disse Skar, rigt bevoxet med Græs, men saagodtsom uden Skov.

Vagassen, der fører fra Lyngenfjorden over til Nordlenangen, er lavt og frembyder, navnlig i de langstrakte Skraaninger mod denne, gode Renbeiter.

Den vestlige Del af Terrænet mellem Lyngseidet og Tyttebærdalen — Fastdalen er opfyldt af Tyttebærtinden og de vilde Kjostinder (høieste Punkt 4925′), hvilke især mod Kjosen have overordentlig steile og urlændte Sider. Østover derimod udsende disse Tinder flere græsklædte og i den lavere Del med god Birkeskov bevoxede Rygge, mellem hvilke et Par Isbræer skyde sig ned. Mod Nordøst fortsættes de i den mere tilgjængelige Fastdalstind (henimod 4000′), der ovenpaa er bedækket med Sne, men har en græsrig Fod, og i det lavere, græsbevoxede Rundfjeld.

Østenfor disse strækker sig et lavt Terræn (Varto), opfyldt af Myrer og Smaavande samt Aase, der intetsteds naa over Skovgrændsen; udenfor Myrene findes lidt Birk og især mellem Rottenviken og Aarøbugten en Del opdyrket Jord.

Strøget omkring Kopangsdalen, Varjelvagge og Tyttebærdalen er ogsaa opfyldt af vilde, for største Delen urlændte og steile Tinder, Sultind (3500′), Sofitind (4000′) og Isskartind (4500′). De mellemliggende Skar ere opfyldte af Isbræer, Vegetationen høist ubetydelig.

Mellem disse Tinder, Jægervandet og Ulfsfjorden ligger et lavere Aaslandskab, hvis høieste Punkt, Ulfsnæsaasens Top, ligger i Skovgrændsen (1400′), og som er opfyldt med Smaavande, skovbevoxet og tildels myrlændt; langs Kysten er det dog frugtbart og tæt bebygget.

Mellem Strupskaret og Kopangsdalen med Varjelvagge hæver sig en Række vilde Tinder, Varjelgaissa og Jægervandstinderne, hvilke sidste ere mindst 5000′ høie. Mod Jægervandet er deres nedre Del mindre steil og tildels græs- og skovklædt; men mod Lyngenfjord udbreder sig en mægtig Isbræ, der skyder sine Gletscher ned i Kopangsdalen og mod Strupen; selve Faldet mod Lyngenfjord er fra denne overordentlig steilt. Det Samme gjælder Fjel-

dene mellem Strupskaret og Rendalen; kun ere de lavere, især i den vestre Del. Rendalstinden gaar antagelig op over 4000′, og fra dens Top skyder en Isbræ ned indtil 2000′ mod Støvlen, hvorfra Fjeldet falder næsten lodret mod Lyngenfjorden.

Stortind er lavere, men svagtskraanende mod Syd og Vest og let tilgjængelig. I den øvre Del bestaar den af Ur, hvorimod den nedre Del er græsklædt. Mod Storelven har den et Par store Botner med steile Sider.

Mellem Storelven og Rendalen ligger en isoleret, omtrent 3000′ høi Top, der i Beskaffenhed har adskilligt tilfælles med Stortind. Mellem Sørlenangen, Jægervand og Ulfsfjord ligger en lav, meget myrlændt Halvø, i hvis sydvestlige Del Selsnæsaas hæver sig til 1200′. Saavel den som Halvøen udenfor er bevoxet med Skov, der dog er ilde medtagen. Terrænet mellem Rendalen og Vagassen er i sin østre Del udfyldt af den omtrent 4000′ høie, især mod Lyngenfjorden steile og golde Vagastind; men vestover ere Fjeldene lavere og have navnlig mod Vagassen svagere Skraaninger, der frembyde de bedste Beiter i dette Strøg.

Storskaala, mellem Vagassen og Lyngenfjorden, er ligesom Vagastind steil og gold til alle Sider, især mod Fjorden. Udenfor dette Fjeld hæver Pipertind sig til 3926 Fod.

Halvøen ender i det 1125 Fod høie, mod Nord og Øst overordentlig steile Forbjerg Lyngstuen.

Skovvegetationen er udenfor Strupskaret ringe, derimod er Græsvegetationen rig. Opdyrket og dyrkbart Terræn findes kun langs Ulfsfjord — dog i ringe Udstrækning — og langs nordre og søndre Lenangen. Ved Lyngenfjord er Kysten utilgjængelig, naar undtages i Strupen, Rendalen samt indre og ytre Gamvik, af hvilke de to sidste nu ere ubeboede. Renbeiter findes i de tidligere nævnte Skar samt paa Vestsiden af Halvøen og benyttes i stor Udstrækning.

Lyngseidet, der i en Længde af omtrent $^1/_3$ Mil og en Høide, der ikke overstiger 200′, fører fra Lyngsfjord til Kjosen af Ulfsfjord, er fladt og frugtbart, især ved Lyngsfjord. Skoven er stærkt medtagen ved ufornuftig Behandling.

b. Søndenfor Lyngseidet hæver sig et overordentlig storartet Fjeldparti, der ogsaa her har en stærkt udpræget Alpekarakter, men som dog skiller sig fra de nys beskrevne, dels ved sin betydeligere Høide, dels ved en noget roligere Form, med flad Afskjæring oventil og noget regelmæssigere om end overmaade steilt Profil.

Mærkeligst er i dette Parti den Kjede af Fjelde, der som en Væg strækker sig fra Laxelvdalen i nordostlig Retning mod Kjosen. De høieste Toppe af denne Fjeldrad, Jæggevarre, der stikke nogle hundrede Fod op over de vidtstrakte Brær, hvormed de fladt afskaarne Fjelde ere bedækkede, rage op til omkring 6500 Fod og ere altsaa Tromsø Amts høieste Tinder. Kun et noget dybere Skar gaar i dette Strøg over hele Halvøen, nemlig fra den indre Del af Kvalvikdalen til Fugledalen; men ogsaa dette Skar maa ansees nogetnær utilgjængeligt; i sin østre Del er det trangt og steilt, og den indre Del af Fugledalen optages af en mægtig Isbræ.

Flere andre Isbrær skyde sig ogsaa ned, dels paa Sørfjordsiden, dels mod Lyngsdalen og i Kløften mellem Ruksisvaggegaissa og mellem Tinderne i dette mod Ruksisvagge. Den høieste af disse Brær er den, der skyder sig ned mod Lyngsdalen, udfyldende dennes indre Del. Dens Fod ligger noget under Skovgrændsen paa antagelig 1200 à 1400 Fod.

Loddevarre nordenfor Fugledalen naar antagelig ogsaa en Høide af 6000 Fod; herfra sænke Fjeldene sig mod Nord.

Durmaalstind (omtrent 4000′) og Storfjeld (2500′) ere urlændte og steile samt stærkt skraanende til alle Sider. Ved den i sin nordre, lavere Del urlændte og i sin

indre Del af en mægtig Isbræ udfyldte Fornæsdal adskilles de fra Fornæstinden (antagelig 5500′), der i Vildhed og Utilgjængelighed søger sin Lige, samt fra en Række høie Tinder, Goalsevaggegaissa, der hæve sig over en Snebræ nordenfor Kvalvikdalen.

Mellem Fornæstinden og den kun 500′ lavere, næsten ligesaa vilde Rødbjergtind samt Goalsevaggegaissa gaar et lavere, 3000′ høit Skar, der til Nød skal kunne befares af Mennesker.

Skov og Græs findes i dette Strøg kun i Andersdalen, i Fornæsdalens ydre Del og paa Storfjelds nordre, lavere Skraaning. Forøvrigt findes lidt Birk der, hvor Fjeldenes Steilhed tillader den at voxe.

Vestenfor Durmaalstind og Storfjeld op til Sørfjorden ligger et lavere Parti, der kun paa et Par Punkter i Kirkebjerget og Gammelgaardstind hæver sig nogle hundrede Fod over Skovgrændsen. Den øvre Del er temmelig myrlændt, medens den lavere Del er taalelig vel bevoxet med Birkeskov. Langs Kysten ligger en Del Gaarde.

Fra Østsiden af det omhandlede Parti skjærer to Dale sig ind, nemlig Lyngsdalen og Kvalvikdalen, hvoraf førstnævnte fortsættes mod Syd i et Skar, der fører mellem Balkisvarre og Moskorieppe over til Stallovagge, medens Kvalvikdalen i sin indre Del skyder en Arm mod Syd, Ruksisvagge, og en mod Nord, Goalsevagge, der gjennem et høit, vanskelig tilgjængeligt Skar fører over i Rødbjergdalen og gjennem denne ned til Kjosen. Lyngsdalens og Kvalvikdalens Sider og Bund ere rigt bevoxede med Græs og tildels med Birkeskov, hvoraf der dog er lidet igjen i Kvalvikdalens ydre Del. Ruksisvagge er ligeledes skovbevoxet, hvorimod Goalsevagge og Rødbjergdalen ere opfyldte af Ur.

Njalavarre (4873′) og Moskorieppe søndenfor Lyngsdalen have særdeles stærkt Fald til alle Sider undtagen mod Lyngsdalen, hvorfra det første kan bestiges paa tre Timer. Njalavarres nedre Del er græsklædt,

men hvad der ligger over 2000′ bedækket med Ur, og den øverste Del med evig Sne. Mellem Njalavarre og Moskorieppe ligger en stor Botten og et Par Isbræer; en saadan findes ogsaa i Skraaningen mod Lyngsfjorden. Mod Øst er Njalavarre sammenhængende med en lavere, helt op græsklædt Top.

Mellem Lyngsdalen og Kvalvikdalen ligger Jörbooaivve (Rundfjeld) og Dalfjeld (4071′), steile Tinder, der mod Nord gaa over i en lavere, græsklædt Ryg, Čomahetslanna. Mellem Kvalvikdalen og Lyngseidet ligger en hesteskoformig Fjeldkjede, der omslutter en uhyre Kjedel, hvori findes et Par smaa Vande. Hesteskoen dannes af Goalsevarre (4030′), Rørnæstinderne (omtrent 4000′) og Jertinden (omtrent 3500′). Toppen er en lang, kun nogle Fod bred Eg; Skraaningerne ere navnlig fra Jertinden steile mod Kjosen, medens Goalsevarre sænker sig i græs- og skovklædte Terrasser mod Lyngseidet og Lyngenfjord. Paa Østsiden af Goalsevarre ligger et omtrent 1800′ høit, græsklædt Plateau, i Øst begrændset af Oxen, et fra Plateauet svagt opstigende Fjeld af henimod 2000′ Høide, der pludselig sænker sig næsten lodret ned mod den Slette, der her danner Lyngenfjordens vestlige Bred. I Rørnæstinden findes en liden Isbræ.

Paa Østsiden af Čomahetslanna og Oxen strækker sig mellem Pollen og Eidebugten en Slette med $^1/_8$ à $^1/_4$ Mils Bredde, hvis Høide ikke overstiger 200 Fod, og som er optagen af en Mængde Gaarde. Sletten er tildels og især i den sydlige Halvdel meget myrlændt. Halvøen mellem Pollen og Lyngenfjord er opfyldt af lave Aase, af hvilke den sukkertopformige Seidingčokka er den høieste.

Renbeiter findes i dette Strøg i Lyngsdalens og Kvalvikdalens indre Del, i Ruksisvagge samt i Rundfjeld, Čomahetslanna og Goalsevarre.

c. Partiet søndenfor Stallovagge bestaar ligeledes næsten udelukkende af mægtige Alper, der her igjen skille sig fra Midtpartiets Karakter ved de mange isolerede, høie

og spidse Tinder. Blandt de mærkeligste af disse maa nævnes Henrikstind, Russevarčokka, Pigtind samt fornemmelig det snedækkede Alpeparti: Laxelvtinderne med deres steile Vægge, hvorfra en Rad af vilde Tinder rager op. Nærmere Balsfjorden have dog Fjeldene, om end fremdeles med Bibehold af den alpige Form, en forholdsvis rolig og jevn Kontur. De lavere Fjelde og alle Skar have en frodig Græsbund og afgive gode Renbeiter. For den fastboende Befolkning er foruden Kyststrøget kun Laxelvdalen af Betydning, da alt det øvrige Terræn, med Undtagelse af Eidet mellem Balsfjord og Ulfsfjord samt Udmundingen af nogle trange Dale mod Storfjorden, ligger over Skovgrændsen.

Laxelvdalen er kun tyndt beboet, Gaardene ubetydelige og Beboerne fattige Finner. Her er yppig Græsvegetation; i Dalens søndre Del have derfor de nærmestboende Balsfjordinger og i den nordre Del Sørfjordingerne gode Slaattemarker.

Balsfjordeidet gaar fra Balsfjordens Nordkjos som en temmelig vid, flad og frugtbar Dal rundt om Foden af Smørpundfjeld og Kilafjeld til Storfjorden. Det hører i sin vestlige Del til de bedst befolkede Egne i Amtet. Vegetationen er paa Balsfjordeidet, som i alle Dale heromkring, rig.

Afsnit VI. Mellem Lyngensfjord, Signaldalen samt Rigs- og Amtsgrændsen.

Dette Afsnit bibeholder i sin sydligste Del og tillige langs Kysterne i det Store taget Alpeformen, dog ere ogsaa her Fjeldene, der i Almindelighed naa en anseelig Høide, flere henimod 5000′, i Regelen temmelig jevnt afskaarne oventil, medens der dog ogsaa findes enkelte Tinder af samme Form som i den nordlige Del af Lyngenhalvøen, enten i Grupper, som de mærkelige Kvænangstinder, eller mere isoleret, saasom Mandfjeld, Parastind o. fl.

1. Partiet mellem Signaldalen og Skibottendalen.

Signaldalen, der i sin nedre Del er frugtbar og godt befolket, havde fordum prægtig Furuskov; men høist ufornuftig Drift har tildels ødelagt den; de gamle Stammer tyde paa Træer af svære Dimensioner. Fra Bunden af Storfjorden gaar Kitdalen ind; gjennem denne og Nordmandsdalen kan man med Hest komme til Skibottendalen. Ligesaa skal man kunne føre Hest gjennem Stuorajonmovagge til Nordmandsdalen. Af disse Dale er kun Kitdalen beboet, men af fattige Folk; kun ved sit Sammenstød med Signaldalen og Balsfjordeidet er den skikket til Jordbrug. Dalene have dog alle god Græsbund, der hver Sommer benyttes til Renbeite. De afsondrede Tinder, som Fjeldene her danne, gaa mod Øst efterhaanden over i større, sammenhængende og fladere Fjelde, indtil de ved Grændsen danne et Plateau, hvorfra runde Toppe stikke op.

Mellem Kitdalen og Skibottendalen have Fjeldene meget steile Sider, og, da Toppene næsten Aaret rundt ere snedækkede, bliver det kun Dalene og Skarene, der afgive Beiter.

Mod Storfjorden har Partiet en Række af høie og vilde, oventil plant afskaarne Fjelde med mellemliggende dybe Skar. Yderst i NV. ligger Falsnæsfjeldet, der ved Kielvskaret er skilt fra Middagsfjeldet; søndenfor dette Buodoaivve, der ved et dybt Skar skilles fra Surkivarre (Vesegasgaissa), det inderste af de plant afskaarne Fjelde, der alle gaa op til mellem 4 og 5000′ og ere bedækkede med evig Sne. De steile Fjeldsider og urlændte Skar ere kun sparsomt bevoxede med Græs og Skov.

I SO. for Surkivarre, skilt fra denne ved en dyb og temmelig rigt græsbevoxet Dal, ligger Riepovarre, 4 kuppelformige Granitfjelde, der hæve sig indtil 1500′ Fod

op fra et 2500′ høit og i den nedre Del græsbevoxet Plateau. Aasstrækningen Raššа, langs Grændsen, bestaar af omkring 3000 Fod høie, flade Aase, med stærkt Fald mod Syd og Øst, men svagt hældende mod Foden af Riepovarre. Græsvegetationen er ringe ovenpaa Fjeldet, men rig paa Skraaningerne. Til Renbeitemark er det her beskrevne Parti lidet skikket.

2. Mellem Skibottendalen og Kaafjorddalen. Vestsiden, mod Lyngenfjord, bestaar hovedsagelig af et omtrent 2500′ høit Plateau, med overordentlig steile Skraaninger til alle Sider, og over hvilket mellem Fjorden og Manddalen enkelte kuppelformige Toppe, saasom Nordnæsfjeld, Balkisvarre og Vatsinoalgge, hæve sig nogle hundrede Fod. Langs Skibottendalens nedre Del rager Agjek som en lang, smal og tagget Ryg op til 4025 Fod.

Mellem Manddalen og Skarvdalen strækker sig en Fjeldkjede med steile Sider og runde Toppe, hvoraf den inderste, Nitčimvarre, gaar op til 4141′.

Mellem Skarvdalen og Kaafjorddalen ligger den mægtige 4339 Fod høie Isavarre, der med steile golde Sider træder lige ud i Fjorden.

Østenfor de her nævnte Fjelde antager dette Parti Karakteren af en øde Stenmark af omkring 2000 Fods Høide, med Undtagelse af de Hoveddalen nærmest liggende Dele, hvis kuppelformige Toppe, omkring 3000′ høie, have adskillig Græsvegetation, — samt den Række af ligeledes kuppelformige, 3000 til 3800′ høie Toppe, der danne Rigsgrændsen fra Maaselvarre til Reiduoddarhaldde (4124′), der er Rigsgrændsens Kulminationspunkt.

Renbeiterne i dette Strøg ere: 1. Guolasvagge; 2. Olmaivagge med Forgreninger og 3. Nordnæsset (Nuortanjargga).

Skibottendalen, der i omtrent 6 Mils Længde strækker sig fra Skibotten til Rigsgrændsen ved Sammenstødet af Norge, Sverige og russisk Finland, er i sin nederste Del temmelig bred og hæver sig i lave Terrasser fra Fjorden; tildels er den noget myrlændt; men i den øvre Del er Jordbunden sandig. Omtrent $1^1/_3$ Mil op snævrer den sig sammen til en ganske smal Dal, idet en fra Øst mod Vest udskydende Fjeldforgrening overskjærer den. Derpaa udvider den sig atter, men i et mere gjennemskaaret, afvexlende af Myrer og Aase opfyldt Terræn.

Fra Lulle Sæter til Fjeldstuen Helligskoven (Bassevuobme) stiger Dalen omtrent 850 Fod. Fra Helligskoven, 4 Mil ovenfor Elvens Munding, bliver Dalen temmelig steil og udvider sig derpaa til et bredt, tørt og græsklædt Plateau, delt i flere Afsnit ved en Mængde mindre og større Vande. Ved Grændsen falder dette Plateau igjen hurtigt af mod den i Finland og Sverige liggende Sø Kilpisjavrre.

Ved Helligskoven deler Dalen sig i to Arme, hvoraf den ene, der følger Hovedretningen, løber med sagte Stigning langs Rigsgrændsen, hvor denne mellem Røserne No. 295 og 297 gaar i ret Linie og danner en Række af større og mindre Vande. Den anden Arm, Didnovagge, gaar med stærk Stigning først mod Øst og saa mod Nord langs Rigsgrændsen.

De øvrige fra Skibottendalen udgaaende Sidedale ere kun at betragte som Fjeldskar.

Skibottendalen er skovbevoxet fra sit Udløb lige til Grændsen, dog temmelig tyndt i den inderste Del, der ligger omtrent paa Skovgrændsen (1600′). Ogsaa Sidedalene ere tildels skovbevoxede. Fra Rigsgrændsen til Helligskoven bestaar Skoven udelukkende af Birk; men nedenfor, især i Midtpartiet, findes ogsaa vexterlig Furu, der dog er stærkt medtagen ved overdreven Hugst.

For Opdyrkning er Dalen lidet skikket, og kun om Skibotten findes Gaarde. Dens øvre Del er meget udsat for Frost, og Jordbunden er her mager; af Bebygning findes her kun Fjeldstuen Helligskoven og den ovenfor nævnte Sæter Lulle. Heller ikke ere Fjeldbeiterne synderlig rige.

Derimod ere de indre Dele ligesom Dalsiderne skikkede som Renbeiter og benyttes ogsaa hertil, skjønt ikke i stor Udstrækning. Fjeldene paa Nordsiden ere for en Del ogsaa bevoxede med Renmose og benyttes derfor under Markederne i Skibotten som Beite for den Mængde Kjøreren, som de der handlende Lapper medføre.

3. Mellem Kaafjorddalen og Reisendalen strækker sig et Fjeldparti, af Lapperne kaldet Reiduoddar, der fra høie og vilde Alpefonner i Vest med mellemliggende dybe, smale og golde Dale og bratte, ofte næsten ubestigelige Sider — Nordmandviktind (4228′), Lossogaissa (3841′) o. fl. — gjennem mere afrundede Toppe — Gakkovarre (3566′), Naskovarre (4165′), Gabrus og Birtavarre (begge henimod 4000′) — gaar over i blødere, græsklædte Fjeldstrøg, hvorfra op mod Grændsen hæver sig det ovenfor nævnte mægtige Fjeld Reiduoddarhaldde. Mod Kaafjorden ere Fjeldsiderne ligeledes bevoxede med Græs og hist og her lidt Skov; paa Reisensiden ere Skraaningerne stærkt skovbevoxede, hvor deres Steilhed tillader det. Dyrkbart Jordsmon findes langs Kaafjorden kun i ringe Udstrækning og paa dens Sydside kun i de trange Tverdale Manddalen og Skardalen; de faa Opsiddere langs Fjordens Nordside drive kun lidt paa Jordbrug og ernære sig væsentlig ved Fiskeri.

Foruden Reisendalen indskrænke de beboelige Dele af dette Strøg sig forøvrigt til Samueldalen og Ravelseidet samt Havstranden.

I dette Parti dannes Renbeiterne af:

1. Samueldalen med Forgreninger; 2. Besselokta; 3. Čokolak og 4. Nordmandvikdalen, der dog for en stor Del tiltrænges af de Fastboende, samt 5. Vinterdalen.

4. Mellem Reisendalen og Kvænangenfjorden strækker sig et stort Fjeldparti, der ved Navetelven og Storskogelven deles i to Afsnit, nemlig et vestre:

a, Favresorta — og et østre:

b. Sappevuobmehak.

a. Favresorta gjennemskjæres af Røielvdalen, der paa begge Sider begrændses af steile, snedækkede Fjelde, som paa flere Steder synes ubestigelige; dybe Dale skjære sig ind i dem. Det sønderskaarne, vilde Parti, som Røielvdalen med Omgivelser danner, antydes i Navnet Vaddasgaissak. Fra Giriogaissa ind mod Grændsen bliver derimod Kuppelformationen atter fremherskende. Kuplerne hæve sig her fra et temmelig høitliggende Plateau (omkring 2500′) til forholdsvis ringe Høide, hvorved ogsaa dette Strøg faar Udseende af et vidtstrakt Plateau. Ligesom i det foregaaende Parti udmærke Kuplerne sig her ved sin Goldhed; det Hele er blot en øde Stenmark, medens man overalt, hvor Alpeformen er fremherskende, træffer frodig Vegetation paa Skraaningerne. Reisendalen, Strømfjordeidet og Havstranden ere de eneste beboede Egne; Jordbunden bestaar af Sand og Ler, ofte afbrudt af Myr.

I Midten af det heromhandlede Plateau hæver sig en mægtig Høide, der som en kolossal Kuppel af 3997 Fods Høide dominerer alt omliggende Terræn; denne Top er Bæccegelhaldde.

b. Afsnittet Sappevuobmehak, der begrændses af Navetelv og Storskogelv i Vest og Kvænangenfjord i Øst, bestaar af i Regelen lavere, græsklædte og let bestigelige Fjelde. I den østlige Del og af denne især Strøget mod Kvænangenfjord har Afsnittet dog liden eller ingen Vegetation; karakteristisk for de herværende Fjelde er det, at de ere i den Grad belagte med Ur, at fast Fjeld ikke er at se. Især er dette fremtrædende paa Afhældningerne af Bæccegelhaldde og Čonooaivve, hvor Uren strækker sig milevidt omkring paa de lavere Fjelde og i høi Grad besværliggjør en Reise paa disse Kanter.

Længere mod Syd findes lidt Renmos og i de lavere Strøg lidt Græs, dette især omkring Vande og Bække; først naar man kommer saa langt ned mod Reisenelv og Kaafjordelv som til Skovgrændsen, bliver Græsvegetationen frodig. Søndenfor Mollisjok og paa Vestsiden af Bæccegelhaldde

er Forholdet noget anderledes, idet Terrænet her er vel bevoxet med Græs og Mose.

Paa Plateauet findes forresten ingen anden Vegetation end hist og her lidt Kjærringris.

Navetdalen er bevoxet med vakker Birkeskov i næsten hele sin Længde og i den nedre Del med tildels god Furu; dens Bund er i det Hele jevn og flad, og Elven har lave Bredder. Her findes større Moser og Multemyrstækninger; derimod er Græsvegetationen i det Hele taget ringe, undtagen oppe ved Skovgrændsen og i dens inderste Del. Storskogdalen synes i denne Henseende at være bedre; i dennes nederste Del om Oxfjordvandet findes nogle Beboere, medens Navetdalen er ubeboet. Paa sine Flytveie over de omhandlede vidtstrakte, ubeboede Fjeldstrøg have Lapperne naturligvis mange Hvilepladse, hvor de tilbringe 1 à 2 Uger ad Gangen; ved en af disse, strax SO. for Grændserøsen Vardoaivve, ligge 3 smaa tømrede Boder, der tjene dem som Oplagssted for Proviant og Vinterredskaber.

5. Terrænet øst for Kvænangenfjord kan deles i følgende Partier:

a) Čaravuobmepartiet, der dannes af Čaravarre og Čaravuobme. Mod Kvænangsbotten findes adskillig Birk- og Furuskov, medens den indre Del bestaar af urlændte Høider, kun sparsomt bevoxede med Græs.

b) Nabarpartiet, der dannes af Nabarvarre, Niarpisvuobme og Gaddulakvagge, er et omtr. 2500 Fod høit, bølgeformigt Plateau, tildels bevoxet med Renmos, men kun sparsomt med Græs.

c) Spaltsamuotkepartiet (mellem Kjeikan, Amtsgrændsen, Alteidet og Kvænangsfjorden) dannes af:

1) Ridevarre (2082′ h.), der over Spaltsamuotke staar i Forbindelse med Saikovarre (Dødmandsknatten), i sin nedre Del bevoxet med Birkeskov, der dog er stærkt medtaget, og i sin øvre Del med Græs. Dette Strøg tiltrænges fuldt ud af de Fastboende; 2) Strækningen langs Rigsgrændsen (Didnoraššа og Belloraššа), der udelukkende bestaar af Sten og Grus; 3) Middavarre, et rundt, lige til Toppen græsklædt Fjeld. — Mod Syd fortsættes Saikovarre i en lav, græsbevoxet Ryg med Smaahøider, hvorved Partiet forbindes med 4) Baddarvagge, der har betydelig Længde og mod Syd og Øst udvider sig til en Høislette, der ud paa Sommeren yder gode Renbeitemarker. Slettens Bund er for største Delen beliggende lidt over Skovgrændsen og kaldes Stuoragedde.

d) Tusniarggapartiet mellem Alteidet og Jøkelfjorden dannes af: 1) Vielsemuotke, der er et myrlændt, tildels skovbevoxet Eid med smukke Renbeitelier paa begge Sider; 2) Tušvarre (Vasnæsfjeld, 3978′); 3) Gulpevagge; 4) Vieksevarre.

e) Fra Jøkelfjord til Brynilden: 1) Skalčapartiet, 2) Buoccevuonmuotke, 3) Dorskevuonvagge og 4) Silviknjargga. Alle disse Partier ere i Regelen lave, paa flere Steder steile og i Almindelighed græsbevoxede helt op. Den indre Del, hvor Fjeldene antagelig gaa op til over 3000 Fods Høide, indtages af en uhyre Snebræ, der strækker sig over mod Øxfjorden i Finmarkens Amt og sender sine Jøkler lige ned til Jøkelfjorden.

B. Øerne.

Hydrografi og Orografi.

Lige fra Kvænangenfjord til Amtets Sydgrændse er dettes Fastland beskyttet af en fortløbende Række af større og mindre Øer, hvis Karakter i sin Helhed kun lidet skiller sig fra de tidligere omhandlede, af dybt indskjærende Fjorde, Vasdrag, Søer og Eid begrændsede Afsnit af Fastlandet, af hvilke de i orografisk Henseende kunne betragtes